

29.3.2010

**SOSIAALI- JA TERVEYSALAN LUPA- JA VALVONTAVIRASTON, VALVIRAN ALKOHOLIN
TUOTEVALVONTAA JA ELINTARVIKEVALVONTAA KOSKEVA
VALVONTASUUNNITELMA VUODELLE 2010**

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira vahvistaa elintarvikelain (23/2006) 48 §:ssä edellytetyn vastuullaan olevaa alkoholin tuotevalvontaa ja elintarvikevalvontaa koskevan valvontasuunnitelman vuodelle 2010. Suunnitelma pohjautuu edellisen vuoden 2009 suunnitelmaan ja sitä on tarkistettu paitsi liitteiden myös mm. rakenteen osalta.

Ylijohtaja

Marja-Liisa Partanen

Tuotevalvontapäällikkö

Leena Hakala

LIITE

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) vastuulla olevaa elintarvikevalvontaa koskeva valvontasuunnitelma vuodelle 2010

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

1 (1)

Dnro 1922/00.01.02/2010

29.3.2010

**VALVIRAN ALKOHOLIN TUOTEVALVONTAA JA ELINTARVIKEVALVONTAA KOSKEVA
VALVONTASUUNNITELMA VUODELLE 2010**

29.3.2010

Sisällysluettelo

- 1 Johdanto**
- 2 Toimintaympäristö**
- 3 Valvonnan voimavarat**
- 4 Valvonnan toimeenpano**
 - 4.1. Valviran valvonta alkoholilain nojalla
 - 4.2. Valviran valvonta elintarvikelain nojalla
 - 4.3. Tarkastusten sisällön määrittely
 - 4.4. Valvontakohteiden tarkastustiheys
 - 4.5. Valviran rekisterit
 - 4.6. Näytteenotto ja näytteen tutkiminen
 - 4.7. Hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu
 - 4.8. Valvonnasta perittävät maksut
 - 4.9. Hallinnolliset pakkokeinot
- 5 Valvonnan ohjaus**
- 6 Valvonnan laatu**
 - 6.1. Auditointi
 - 6.2. Palautteen kerääminen
 - 6.3. Toiminnan kehittäminen
- 7 Yhteistyö ja viestintä**
- 8 Seuranta ja raportointi**
- 9 Liitteet**
 - 9.1. Valvontakohteet
 - 9.2. Tarkastussuunnitelma
 - 9.3. Näytteenottosuunnitelma
 - 9.4. Viestintäsuunnitelma
 - 9.5. Luomuvalvontasuunnitelma
 - 9.6. Auditointisuunnitelma

29.3.2010

1. Johdanto

Lailla Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta 669/2008 säädetään, että muussa laissa tai asetuksessa taikka valtioneuvoston tai ministeriön päätöksessä olevalla viittauksella Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukseen tarkoitetaan tämän lain tultua voimaan viittausta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon (Valvira). Elintarvikelaki (23/2006, 48 §) edellyttää, että Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus laatii vastuullaan olevaa elintarvikevalvontaa koskevan valvontasuunnitelman. Tarkempia säännöksiä ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman ja keskusvirastojen toimialakohtaisten valtakunnallisten valvontaohjelmien sisällöstä ja laatimisesta on annettu valtioneuvoston asetuksella 664/2006. Kunnan valvontasuunnitelmasta säädetään valtioneuvoston asetuksessa kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta 665/2006.

Valviran valvontasuunnitelmaan sovelletaan, mitä kunnan valvontasuunnitelmasta on säädetty. Valviran valvontasuunnitelmaan tulee sisältyä vähintään tarkastusten sisällön määrittely, valvontakohteiden tarkastustiheys, näytteenotto ja näytteen tutkiminen, valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu. Valvontasuunnitelma tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira laatii elintarvikelain mukaisen valvonnan toimeenpanon ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman. Valvontaohjelma on osa ympäristöterveydenhuollon valtakunnallista valvontaohjelmaa ja EY:n valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaista alkutuotannosta alkavaa ja koko tuotantoketjun kattavaa monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa.

Valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman tarkoituksena on parantaa valvonnan suunnitelmallisuutta ja laatua sekä sovittaa yhteen eri valvontaviranomaisten tekemä elintarvikevalvonta. Elintarvikelain mukaan valvontaviranomaisten eli kuntien, Eviran, aluehallintovirastojen, Puolustusvoimien, Tullilaitoksen ja Valviran on otettava valtakunnallinen valvontaohjelma huomioon elintarvikevalvontasuunnitelmissaan.

Valvira toimii sosiaali- ja terveysministeriön tulossopimuksessa ja elintarvikevalvontaan liittyvä toiminta kohdistuu hallinnonalan strategiseen tavoitteeseen terveyden ja toimintakyvyn edistäminen.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Valviran välisen tulossopimuksen mukaan Valvira jatkaa Alkoholiohjelman toimeenpanoa vuosina 2008-2011 toiminnallisessa yhteistyössä terveyden edistämisen politiikkaohjelman kanssa. Viraston tehtävä on mm. vastata kumppanuussopimusten valmistelusta ja toteuttamisesta elinkeinon osalta. Tulossopimuksessa on sovittu tavoitteeksi myös, että työikäisten alkoholin kulutus kääntyy selvään laskuun ja että nuorten alkoholinkäyttö vähenee. Tulossopimus tarkistetaan vuosittain ja se syvennetään Valviran vuotuisiksi toimintasuunnitelmaksi.

Valviran toiminnan yhtenä tavoitteena on ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia haittoja. Välineinä toiminnan tavoitteiden toteutumisessa ovat lupahallinto ja valvonta, yhteistyö elinkeinonharjoittajien ja viranomaisten välillä sekä aluehallinnon ohjaus ja koulutus.

Valvira toteuttaa terveyden edistämisen politiikkaohjelmaa mm. pyrkimällä rajoittamaan tuotevalvonnan keinoin nuorille suunnattujen alkoholijuomien myyntiä.

29.3.2010

Valvontasuunnitelmassa esitetään valvonnan painopistealueet. Suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnalliseen valvontaohjelmaan sisältyvät valvontaohjelmat ja projektit. Suunnitelmassa varaudutaan myös ylläpitämään ilmeneviin valvonta-asioihin.

Valvontasuunnitelman liitteenä on kuvaus valvontakohteista, tarkastussuunnitelma, näytteenottosuunnitelma, viestintäsuunnitelma, luomuvalvontasuunnitelma ja auditointisuunnitelma.

2. Toimintaympäristö

Sosiaali- ja terveysministeriön alaiset virastot ja laitokset Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus yhdistettiin vuoden 2009 alussa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoksi, Valviraksi. Uuden viraston organisaatio on vahvistettu prosessiorganisaatioksi, jossa alkoholin tuotevalvontaa tehdään lupa-, valvonta- ohjaus- ja tiedonhallintaprosesseissa.

Valtion uusi aluehallinto aloitti toimintansa vuoden 2010 alussa. Uudistuksessa lakkautettiin lääninhallitukset, työvoima- ja elinkeinokeskukset, alueelliset ympäristökeskukset, työsuojelupiirien työsuojelutoimistot ja tiehallinnon alaiset tiepiirit. Niiden tehtävät on koottu ja organisoitu uudelleen. Aikaisemmin lääninhallitusten tehtäviin kuulunut alkoholivalvonta ja -lupahallinto samoin kuin alueellinen elintarvikevalvonta kuuluu nyt aluehallintovirastoille.

Alkoholia ja elintarvikkeita koskeva EU-lainsäädäntö uudistui vuonna 2008 voimakkaasti. Uusi tislattuja juomia koskeva asetus ja viinin perusasetus tulivat voimaan vuoden aikana ja niiden täytäntöönpano tulee vuonna 2010 vaatimaan Valviran resursseja. Voimavaroja suunnataan myös uuden EU:n elintarvikeparannepaketin täytäntöönpanoon sekä vuonna 2007 voimaan tulleiden ravitsemus- ja terveysväitteistä sekä vitamiininen, kivennäisaineiden ja eräiden muiden aineiden lisäämistä elintarvikkeisiin koskevien EU-asetusten toimeenpanoon.

Alkoholin tuotevalvonnan pääasiallisia valvontakohteita ovat alkoholijuoman valmistuslupanhaltijat ja tukkumyyntilupanhaltijat. Lukumääräisesti eniten on käyttöluvanhaltijoita. Käyttöluvanhaltija on oikeutettu käyttämään valmisteverotonta väkiviinaa, lievästi denaturoitua etanolia tai alkoholijuomaa tuotteiden valmistukseen, liuottimena, laboratoriokäyttöön, puhdistukseen tms. Valvontakohteet on kuvattu liitteessä.

3. Valvonnan voimavarat

Alkoholin tuotevalvontatehtäviin osallistuu Valvirassa 11 virkamiestä, joiden ensisijainen tehtävä on alkoholilainsäädännön ja alkoholia koskevan EU-lainsäädännön noudattamisen valvonta. Valvonta käsittää mm. etyylialkoholin EU-valvonnan ja alkoholin teollisen ja teknisen käytön valvonnan eli käyttöluvanvaraisen alkoholin käytön valvonnan. Osalla henkilöstöä on elintarviketieteellinen koulutus. Päävastuu elintarvikelainsäädännön mukaisuuden valvonnasta ja siihen liittyvän ohjeistuksen laatimisesta samoin kuin aluehallintovirastojen ohjaus elintarvikehuoneistovalvonnassa on näillä henkilöillä.

Ammattitaidon ylläpitämiseksi henkilöstö osallistuu elintarvikevalvonnan koulutustilaisuuksiin kotimaassa ja alkoholin tuotevalvonnan kansainväliseen yhteistyöhön ja koulutustilaisuuksiin.

29.3.2010

4. Valvonnan toimeenpano

4.1. Valvonta alkoholilain nojalla

Valvira valvoo alkoholijuomien valmistusta, maahantuontia, maastavientiä, tukkumyyntiä ja teollista käyttöä sekä alkoholijuomien laatua, koostumusta, päällyserkintöjä ja muuta esittelyä alkoholilain nojalla. Alkoholilaissa on säädetty Valviralle velvollisuus hyväksyä valmisteverottomat valmistus- ja varastopaikat ja oikeus tarkastaa luvanhaltijan tiloja ja toimintaa, ottaa ja saada valvontaa varten tarvittavat näytteet ja saada valvonnan kannalta tarpeelliset ilmoitukset tiedot ja asiakirjat. Valvira pitää yllä alkoholielinkeinorekisteriä.

Valvira valvoo alkoholiyhtiön monopolitoiminnan tasapuolisuutta laatimalla vuosittain kaksi raporttia Euroopan komissiolle ja toimii muutoksenhakuelimenä alkoholiyhtiön tuotteiden valikoimaan ottoa tai valikoimasta poistamista koskevissa asioissa. Valvira valvoo myös alkoholijuomien mainontaa ja myynninedistämistä.

Alkoholilain nojalla Valvira voi kieltää alkoholijuoman luovuttamisen markkinoille tai korvauksetta velvoittaa poistamaan juoman markkinoilta, jos tuote tai sen esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten vastaisia tai jos juoman laatua tai siitä aiheutuvia terveydellisiä haittoja ja vaaroja ei ole asianmukaisesti valvottu tai jos kiello on muutoin perusteltua ihmisten terveyden suojelemiseksi.

Valviran tehtävänä on myös alkoholijuomista annetuissa EU -asetuksissa, kuten viiniä koskevassa neuvoston asetuksessa (479/2008), maustettuja viinejä koskevassa neuvoston asetuksessa (1601/1991) ja tislattuja juomia koskevassa parlamentin ja neuvoston asetuksessa (110/2008) sekä näiden nojalla annetuissa toimeenpanoa koskevissa komission asetuksissa säädetty valvonta.

4.2. Valvonta elintarvikelain nojalla

Elintarvikelain nojalla Valvira suunnittelee, ohjaa ja suorittaa yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien juomien valvontaa. Valvira hyväksyy alkoholijuomien valmistuspaikat sekä muut alkoholijuomien valmisteverottomat varastot elintarvikehuoneistoiksi ja vastaa niiden elintarvikemääräystenmukaisuuden valvonnasta.

Valvira ohjaa aluehallintovirastoja alkoholiyhtiön alkoholimyymälöiden sekä tilaviini- ja sahtimyymälöiden huoneistohyväksynnässä ja valvonnassa.

Valvira suunnittelee, ohjaa ja toteuttaa luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien valmistuksen, valmistuttamisen, varastoinnin, kaupanpitämisen ja tukkukaupan valvontaa sekä kolmansista maista tapahtuvan luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien maahantuonnin ja maastaviennin valvontaa. Valvira pitää luonnonmukaisesti tuotettuina markkinoitujen alkoholijuomien valvontajärjestelmään kuuluvista yrityksistä rekisteriä ja laatii vuosittain luonnonmukaisesti tuotettuina markkinoitujen alkoholijuomien valvonnasta kertomuksen ja valvontasuunnitelman maa- ja metsätalousministeriölle. Luomuvalvontasuunnitelma on liitteenä.

Valvira pitää rekisteriä alkoholijuomamyymälöistä ja alkoholijuomien valmistus- ja varastopaikoista ja ilmoittaa hyväksymistään elintarvikehuoneistoista huoneiston sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle ja Eviralle.

Alkoholijuomien varastoista kunnan valvottaviksi tulevat tukkumyyjien ns. verolliset alkoholijuomavarastot samoin kuin esim. alkoholijuomien valmistuspaikan tai tilaviinimyymälän yhteydessä toimivat muut elintarvikehuoneistot.

29.3.2010

4.3. Tarkastusten sisällön määrittely

Tarkastus on EY:n valvonta-asetuksen mukaan minkä tahansa näkökohdan tutkimista sen toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta lainsäädännössä esitettyjen oikeudellisten vaatimusten mukainen. Asetuksen mukaan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta. Käytännössä kuitenkin tarkastuksesta joudutaan useimmiten ilmoittamaan ja sopimaan tarkastuksen ajankohdasta. Normaalista valvontatarkastuksesta ilmoitetaan asiakkaalle aikaisintaan muutamaa päivää ennen tarkastusajankohtaa. Erityisestä syystä tarkastus tulee kuitenkin tehdä ennakkoon ilmoittamatta.

Kansallisessa valvontaohjelma-asetuksessa tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus. Asetuksen mukaan tarkastukset voivat sisältää myös näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai valmistettavien tuotteiden turvallisuuden tai määräystenmukaisuuden arvioimiseksi.

Valvontasuunnitelmasta annetun asetuksen mukaan tarkastusten sisällön määrittelystä tulee käydä ilmi, minkä lain mukaisia ja mitä toimenpiteitä valvontakohdetyyppeihin ja valvontakohteisiin tehtävät tarkastukset sisältävät.

Alkoholijuoman valmistajien ja tukkumyyjien toimipaikoissa tehdään tarkastuskäyntejä toiminnan, tilojen ja laitteiden säännöstenmukaisuuden ja tuotteiden turvallisuuden varmistamiseksi. Tarkastustyyppejä ovat hyväksymistarkastus, valvontatarkastus eli ns. normaalitarkastus, uusintatarkastus eli jälkitarkastus ja lopputarkastus. Tarkastuskäyntejä voidaan tehdä myös koulutustarkoituksessa tai näytteen ottamiseksi.

Elintarvikehuoneiston hyväksyminen edellyttää tarkastuskäynnin tekemistä. Elintarvikehuoneisto voidaan hyväksyä kyseessä olevaa toimintaa varten, jos se täyttää elintarvikevalvonnasta annetun asetuksen (321/2996) asettamat vaatimukset.

Elintarvikehuoneiston valvonnassa tarkastus voidaan kohdistaa vain osaan yrityksen toiminnasta. Tarkastuksen sisältö ja tarkastustiheys määritellään riskiperusteisesti jokaiselle valvontakohteelle. Tarkastus voi kohdistua esimerkiksi elintarvikehuoneiston tiloihin, laitteisiin, välineisiin, työskentelytapoihin, omavalvontanäytteiden tuloksiin, jäljitettävyyteen, pakkausmerkintöihin ja -materiaaleihin tai mittalaitteiden rekisteröimien arvojen lukemiseen. Tarkastuskäynnillä voidaan (yleensä aina) arvioida myös omavalvontasuunnitelman toteutumista.

Havaitessaan epäkohtia tarkastaja antaa toimijalle suullisesti jo tarkastuskäynnin aikana tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia. Tarvittaessa neuvotellaan tarkastuskohteen edustajan kanssa epäkohtien korjaamisesta. Näin annetaan edustajalle tilaisuus esittää kysymyksiä hänelle epäselvistä asioista.

Tarkastuskäynnistä laaditaan tarkastuspöytäkirja (Valviran lomake), johon merkitään tarkastustyyppi, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet. Lisäksi kirjataan mahdolliset toimijan kanssa sovitut korjaamisaikataulut. Tarkastuspöytäkirjan allekirjoittavat sekä tarkastaja että valvontakohteen edustaja. Valvontakohteelle annetaan aina myös pöytäkirjan kopio. Tarkastuspöytäkirjaa säilytetään Valviran asiakaskansiossa kohteen muiden valvontatietojen kanssa. Tarkastuspöytäkirjan tiedot tallennetaan lisäksi alkoholivalvontatietojärjestelmään.

29.3.2010

Valvira suorittaa huomattavan osan tukkumyynnin laillisuuden valvonnasta, tuotteiden asiapaperien avulla tapahtuvasta valvonnasta samoin kuin valmistuksen astiointivolyymien ja maahantuonnin valvonnasta toiminnanharjoittajan raportointitietojen perusteella virkapaikalla. Valvonta on tukkumyynnin toimitus- ja tuotetietojen valvontaa tuote- ja toimitustietorekisterin avulla. Se on maahantuonnin valvontaa luvanhaltijan ilmoitusten perusteella ja valmistuksen valvontaa valmistajan astiointiraporttien perusteella.

Alkoholijuoman tukkumyyjät raportoivat toimitus- ja tuotetiedot kuukausittain. Valmistajat ilmoittavat astioinnista kolmannesvuosittain ja luvanhaltijan omaan elinkeinotoimintaan tapahtuvasta maahantuonnista raportoidaan kuukausittain tai aina kun tapahtumia on. Tässä virkapaikalla suoritettavassa rekisterivalvonnassa tarkastetaan mm. ensimmäistä kertaa EU:n alueelle tulevien tuotteiden analyysitodistukset ja tuotteet rekisteröidään. Rekisteröinnin yhteydessä voidaan havaita myös tuotteiden mahdollinen asiakirjoista ilmenevä säädöstenvastaisuus.

4.4. Valvontakohteiden tarkastustiheys

Valvontakohteiden tarkastustiheys määritellään riskiluokituksen perusteella. Valvontakohteiden riskiluokitukseen vaikuttavat mm. valvontakohteen toimiala, toiminnan laajuus, tilat ja laitteet, tuotannon laatu ja laajuus, varaston tyyppi, aikaisemmat valvontatai tarkastustulokset, omavalvonnan taso, henkilöstön asiantuntemus ja määrä, tuotteiden laatu ja tuotevalikoiman laajuus, tuoteryhmät ja esim. se, valmistetaanko tai käsitelläänkö tuotteita erityisille kohderyhmille (esim. gluteenittomina markkinoitavat tuotteet).

Riski arvioidaan eri suuruiseksi sen mukaan onko kyse valmistuksesta vai pelkästään varastoinnista, onko kyse paikallisesta vai valtakunnallisesta ja vientiä harjoittavasta laitoksesta. Toimintojen laajuuden lisäksi vaikuttavat työskentelytavat esim. raaka-aineiden käsittely ja siihen liittyvä kontaminaatoriski. Valmistettavan tuotteen osalta riskin suuruuteen vaikuttaa, onko kyse käymisteitse valmistetusta alkoholijuomasta tai miedosta vai väkevästä alkoholijuomasta. Myös toimintojen sijoittelu, tilojen riittävyys, tilojen ja laitteiden kunnossapito, ikä, siisteys ja järjestys vaikuttavat. Riskiluokitusta kehitetään edelleen.

Seuraavassa valmistuspaikkojen ohjeellinen tarkastustiheys toiminnan laadun ja laajuuden mukaan.

Valmistuspaikka	Tarkastusten määrä vuodessa
Pienpanimo	0,5
Aluepanimo	0,5 –1
Suurpanimo	1 - 2
Tilaviiniyritys	0,5
Viini- ja likööritehdas	1
Muu alkoholijuomatehdas	1 - 2
Väkiviinan valmistaja	1

Alkoholijuomien tukkumyynnin tarkastustiheyteen vaikuttaa ensisijassa kohteen luotettavuus alkoholisäädösten kannalta. Pakatun tuotteen tuoteturvallisuuteen liittyvät riskit riippuvat tuotteen alkuperästä, säilyvyydestä ja säilytysolosuhteista.

29.3.2010

Tukkumyyjä	Tarkastusten määrä vuodessa
Pieni tukkumyyjä	0,5 – 1
Suuri tukkumyyjä	1 - 2

Vuoden 2010 tarkastussuunnitelma on liitteenä. Toiminnassa olevat ennen elintarvikelain voimaantuloa v. 2006 alkoholisäädösten perusteella hyväksytyt valmistus- ja varastopaikat Valvira on hyväksynyt elintarvikehuoneistoiksi kolmen vuoden siirtymäaikana. Uudet toimipaikat tarkastetaan ja hyväksytään 60 päivän enimmäiskäsittelyaikaa noudattaen.

4.5. Valviran rekisterit

Valvira pitää rekisteriä alkoholijuomamyymälöistä ja alkoholijuomien valmistus- ja varastopaikoista ja ilmoittaa hyväksymistään elintarvikehuoneistoista huoneiston sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle ja Eviralle.

Valviran rekisterissä on tiedot alkoholielinkeinonharjoittajista, niiden toimipaikoista, elinkeinonharjoittajan luvista ja hyväksymisistä, niissä tapahtuneista muutoksista, suoritetuista tarkastuksista ja tarkastuksen aiheuttamista toimenpiteistä. Rekisterissä on myös tiedot kaikista Suomen markkinoilla kaupallisessa tarkoituksessa liikkuneista alkoholijuomista, tiedot tuotteisiin liittyvistä analyyseistä ja tiedot alkoholijuomien toimituksista kuukausittain, asiakkaittain ja tuotteittain.

4.6. Näytteenotto ja näytteen tutkiminen

Näytteiden otto ja niiden tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta sekä elintarvikehuoneiston omavalvonnan toimivuutta. Näytteitä voidaan ottaa kemiallisiin, mikrobiologisiin ja aistinvaraisiin laboratoriotutkimuksiin. Näytteet tutkitaan viranomaistutkimuksia tekemään hyväksytyssä laboratoriossa. Näytteenottosuunnitelma on liitteenä.

Valvira laatii vuosittain näytteenotto- ja tutkimussuunnitelman. Suunnitelma sisältää valvontanäytteet ja tehtävät analyysit valvontakohteittain. Suunnitelma sisältää myös Eviran valvontaohjelmiin liittyvän näytteenoton. Tällainen on esim. vuonna 2006 alkoholijuomien osalta käynnistynyt torjunta-aineiden valvontaohjelma. Valviran valvonta sisältää torjunta-ainejäämälaboration lisäksi mm. myös muuta alkoholijuomien vierasainevalvontaa.

Päällyserkintöjen tarkastuksia suoritetaan sekä valvontatarkastusten yhteydessä että markkinavalvontana.

4.7. Hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Alkoholijuomat tutkitaan pääasiassa Alkoholintarkastuslaboratoriossa (ACL). Tarvittaessa eri laboratorioilta pyydetään tarjouksia. Torjunta-aineet tutkitaan tullilaboratoriossa. Vesinäytteet, joko omavalvontasuunnitelmassa edellytetyt tai Valviran näytteet on tarkoituksenmukaista tutkituttaa lähimmässä elintarvikevalvontalaboratoriossa ja pyytää mahdollisesti kunnan valvonta-apua näytteen otossa.

29.3.2010

4.8. Valvonnasta perittävät maksut

Valvira perii maksuja hyväksymispäätöksistä, kuten elintarvikehuoneiston hyväksymisestä ja luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään hyväksymisestä sekä vuotuista valvontamaksua sosiaali- ja terveysministeriön maksuista antaman asetuksen mukaisesti.

4.9. Hallinnolliset pakkokeinot

Alkoholilain mukaan alkoholijuoman valmistaja ja maahantuoja vastaavat kulutukseen luovuttamansa alkoholijuoman laadusta ja koostumuksesta sekä siitä, että tuote ja sen päällysmarkinnat ja muu esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten mukaisia. Valviran tehtävänä on ohjata ja valvoa valmistajan ja maahantuojan vastuun toteutumista.

Valvira voi alkoholilain nojalla kieltää alkoholijuoman luovuttamisen markkinoille tai korvauksetta velvoittaa poistamaan juoman markkinoilta, jos tuote tai sen esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten vastaisia tai jos juoman laatua tai siitä aiheutuvia terveydellisiä haittoja ja vaaroja ei ole asianmukaisesti valvottu tai jos kieltö on muutoin perusteltua ihmisten terveyden suojelemiseksi.

Valvira voi tehostaa antamaansa kieltöä tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että asetetun määräajan jälkeen tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Ensisijaisena toimenpiteenä Valviran on kuitenkin annettava asianmukaiset ohjeet epäkohtien poistamiseksi tai virheellisen toiminnan lopettamiseksi sekä asetettava määräaika, jonka kuluessa näin on meneteltävä.

Elintarvikelain perusteella Valviralla on mahdollisuus vastaaviin pakkokeinoihin elintarvikemääräysten vastaisuuksien poistamiseksi. Valvira voi elintarvikelain säännösten nojalla esim. määrätä epäkohdan poistettavaksi, kieltää valmistuksen, maahantuonnin, maastaviennin, kaupanpidon, tarjoilun tai muun luovutuksen tai määrätä poistamaan elintarvikkeen markkinoilta.

5. Valvonnan ohjaus

Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa Valviran toimintaa alkoholilain tarkoittamassa valvonnassa. Evira ohjaa Valviraa elintarvikelain mukaisessa valvonnassa.

Valvira ohjaa lääninhallituksia mm. elintarvikelain edellyttämässä alkoholimyymälöiden elintarvikehuoneistoksi hyväksymisessä.

6. Valvonnan laatu

6.1. Auditointi

Auditoinnilla tarkoitetaan järjestelmällistä, riippumatonta ja dokumentoitua prosessia, jossa hankittavaa auditointinäyttöä arvioidaan objektiivisesti sen määrittelemiseksi, missä määrin sovitut auditointikriteerit on täytetty. Valvonta-asetus (EY 822/2004) edellyttää mm., että elintarvikeketjun toimivaltaiset viranomaiset toteuttavat sisäistä toiminnan tarkastamista tai teettävät toiminnan ulkoista tarkastusta. Auditoinnilla todennetaan, että elintarvikevalvonta on pantu tehokkaasti täytäntöön ja että toimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia lainsäädännön tavoitteiden saavuttamisen ja kansallisten valvontasuunnitelmien noudattamisen kannalta. Auditoinnin tehtävänä on myös varmentaa ja yhtenäistää toimintatapoja, kyseenalaistaa vallitsevia käytäntöjä, parantaa ja kehittää toimintatapoja sekä levittää hyviä käytäntöjä.

29.3.2010

Valvira valmistautuu auditointiin kouluttautumalla ja osallistumalla elintarvikevalvontaketjun auditointien koordinoitiryhmän työhön. Valviran ensimmäinen auditointisuunnitelma on liitteenä.

6.2. Palautteen kerääminen

Valvira kerää palautetta tarkastuskäynneillä, luvanhakijoiden haastatteluissa ja muissa asiakaskontakteissa. Valvira arvioi valvontasuunnitelman toteutumista valvontakohteille ja muille sidosryhmille suoritetun kyselyn avulla. Toteutumista arvioidaan vuosittain myös itsearviointina.

6.3. Toiminnan kehittäminen

Valvontaprosessien kuvauksia ja sisäisiä toimintaohjeita kehitetään edelleen. Vuoden 2010 erityistavoitteena on riskiperusteiden tarkentaminen ja laatutyö. Tarkastuksilla ja asiakaskontakteissa saatu palaute sekä auditoinnin tulokset otetaan toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa huomioon.

7. Yhteistyö ja viestintä

Valvira pyrkii jatkamaan Tuotevalvontakeskuksen käynnistämää ja vakiinnuttamaa yhteistyötä keskustelufoorumina toimineen alkoholijuomien tuotevalvonnan neuvotteluryhmän pohjalta. Alkoholiyhtiön, alkoholijuomien valmistajien, maahantuojien ja tukkumyyjien sekä viranomaisten neuvotteluryhmä on käsitellyt alkoholijuomien tuotevalvontaan liittyvän lupa- ja valvontajärjestelmän toimivuutta ja sen kehittämistä. Neuvotteluryhmä on kokoontunut 3-4 kertaa vuodessa. Aiheina neuvotteluryhmässä ovat olleet mm. alkoholijuomia koskevat EU-lainsäädännön muutokset, elintarvikelain vaatimukset ja erityisesti päällyserkintävaatimukset, mainonta-asiat sekä muut ajankohtaiset tuotevalvontaan liittyvät asiat.

Yhteistyön tavoitteena on, että alkoholijuomien valmistajat ja maahantuojaat tuntevat kansalliset ja EU-vaatimukset tuotteiden laadusta, koostumuksesta ja päällyserkinnöistä ja kantavat vastuunsa siitä, että kulutukseen luovutetut tuotteet ovat säännösten mukaisia ja laillisesti markkinoille laskettuja.

Tavoitteena on myös, että alkoholijuomien valmistajat ja tukkumyyjät tuntevat elintarvikelain edellyttämät elintarvikehuoneistoksi hyväksymistä ja omavalvontaa koskevat vaatimukset. Myös aluehallinnolla tulee olla käytettävissään alkoholimyymälöiden elintarvikehuoneistoksi hyväksymistä koskeva Valviran antama ajantasainen ohjeistus. Yhteiskäyttöiset tietojärjestelmät ja -rekisterit tukevat tätä tavoitetta.

Valvira järjestää valmistus- ja tukkumyyntiluvanhaltijoille vuosittain informaatiotilaisuuden ajankohtaisista aiheista.

Valvira varmistaa tuotteiden tuoteturvallisuutta, laatua ja säännösten mukaisuutta tuoterekisterin, tarkastusten ja markkinavalvonnan avulla, ohjaamalla luvanhaltijoiden omavalvontaa sekä toimimalla yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa kotimaassa ja muissa jäsenmaissa.

Valvira vaikuttaa aktiivisesti tuotteiden laatua ja tuoteturvallisuutta koskevien normien ajantasaisuuteen ja kehittämiseen kansallisesti ja EU-tasolla. Valvira osallistuu edelleen elintarvikeneuvottelukunnan alaisiin työryhmiin, maa- ja metsätalousministeriön jaostoihin sekä neuvoston ja komission työryhmiin sekä muuhun alkoholijuomien laatua ja

29.3.2010

tuoteturvallisuutta koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön. Eviran kanssa Valvira käy läpi ajankohtaisia valvonta-asioita säännöllisesti.

Liitteenä olevassa viestintäsuunnitelmassa on lueteltu mm. vuonna 2010 laadittava ohjeistus.

8. Seuranta ja raportointi

Valvira raportoi toiminnastaan toimintakertomuksella, joka tulee ohjaavan ministeriön sosiaali- ja terveysministeriön arvioitavaksi. Toimintakertomuksessa raportoidaan mm. tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin, tarkastusten kattavuus, näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin sekä valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen. Erillinen toimintakertomus mm. luonnonmukaisesti tuotettuina markkinoitujen alkoholijuomien valvonnasta tehdään valvontaa ohjaavalle maa- ja metsätalousministeriölle. Valvira toimittaa Eviralle suunnitelman toteutumista koskevan arviointiraportin ns. VASU-raportti).